

Orain gurekin ez zauden arren

Joxemi Zumalabe gogoan

(margoa, antzerkia, kantua, bideoa, bertsoa...)

Andoain, 2013-01-11

19:00etan

Martin Ugalde Kultur Parkea

1950-10-14 / 1993-01-12

non-zer

- 3 marrazkiak
- 23 Pelix eta Mixerix
- 35 kazetari lanak
- 39 “Makina” antzezlanak
- 49 bertsoak
- 50 Joxemiren azken idazkia
- 52 “Orain gurekin
ez zauden arren” kantua

Mila esker ekitaldi honetan parte hartu duzuen guztiei:

MARGOA: Antton Olariaga, Jon Zabaleta, Mattin.

BIDEOA: Juanba Berasategi, Eduardo Elozegi.

ANTZERKIA: Oier Guillan, Josu Landa, Lorea Agirre, Pello Zubiria, Rafa Egiguren, Luis Gorrotxategi, Pablo Sastre, Kepa Korta, Joxe Jabier Iñigo, Antxon Santamaria, Iñigo Aranbarri.

BERTSOA: Mikel Antza.

KANTUA: Koldo Izagirre, Xalbardin, Malorex Etxeberria, Fernando Unsain.

HITZA: Garbiñe Ubeda, Juanjo Landa, Jon Barandiaran.

LOGISTIKA: Mikel Arrieta, Gorka Arrese, Idoia Beratarbide, Antza, Lotura Films, Metrokuadroka, Berria, Argia, Hamaika Telebista.

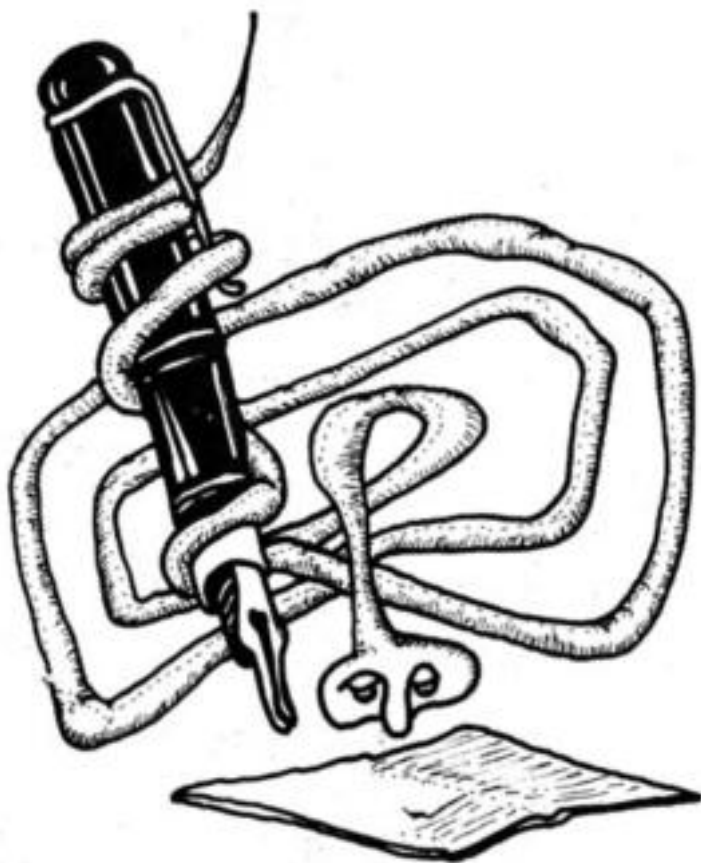
Ekitaldi honetan, kabitu ezinik, parte hartu ezinean gelditu zareten guztiei ere gure esker ona, eta barkamen eskea.

Osagaiak, material gehigarria, ekitaldiaren grabazioa, eta beste, honako helbidean topatu ahal izango dituzue:

<http://armiarma.com/joxemi>

marrazkiak

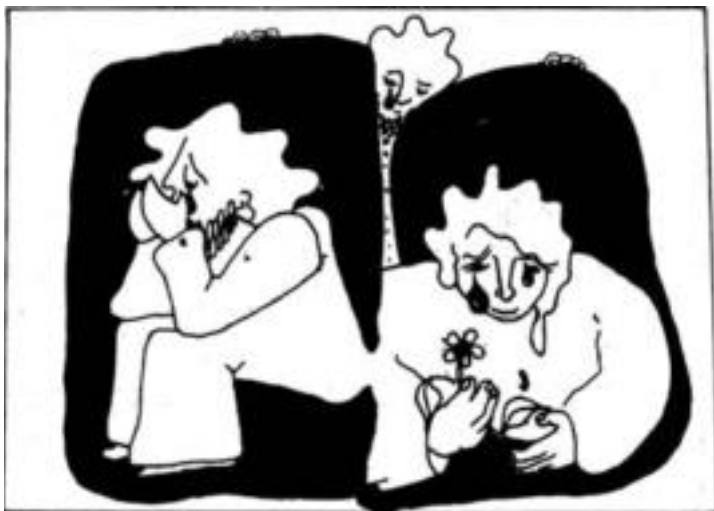
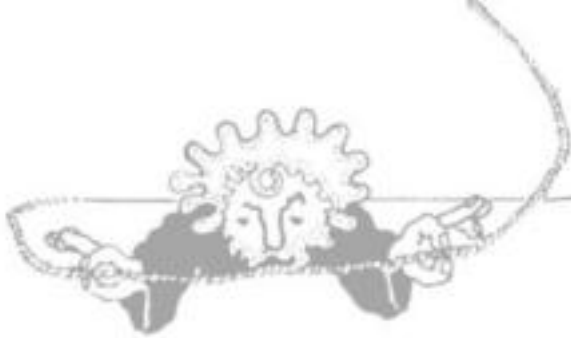
Argia, 1979-85

1979-09-02. "Agur!", Muxikiña.

1979-07-29. Agenda. Artea.

1979-09-09. "Iñaki Quijerari", J.A.M.

1979-09-16. Estropadei buruzko editoriala.

1979-10-07. Editoriala.

1979-11-11. "Txindokiko puntaraino" (Ibilaldiak).

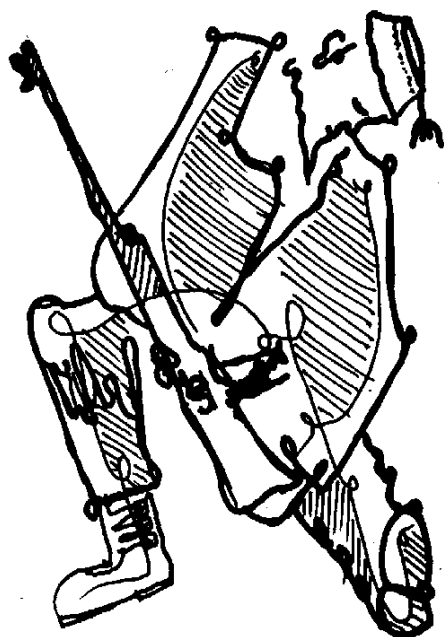
1979-12-23. "Ametsak amets..."

1980-07-27. "Amen", Arantxa.

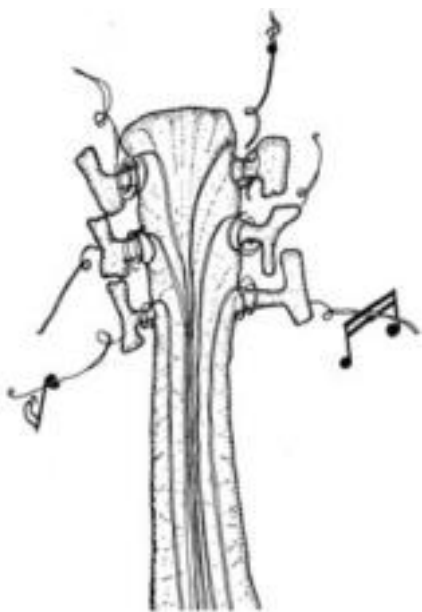
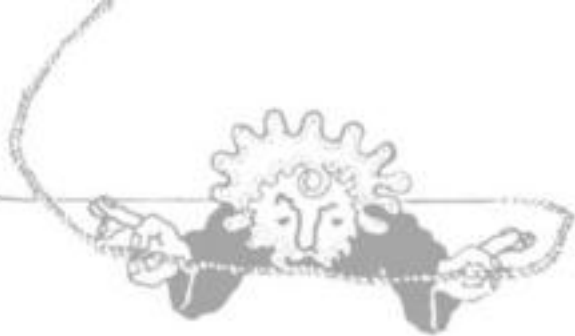
1980-07-13. Editoriala.

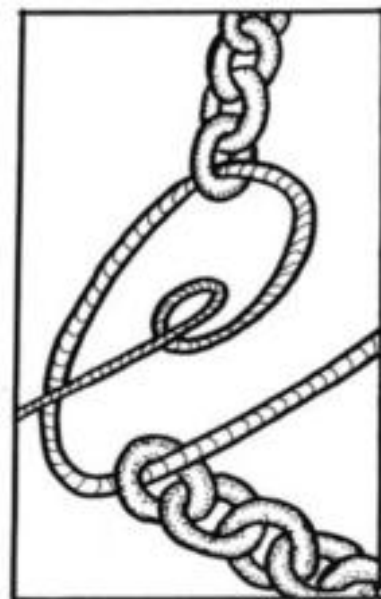
1980-11-16. "Egunaren jaiotza eta gauaren hilketa garita batetik", Behartutako soldadu batek.

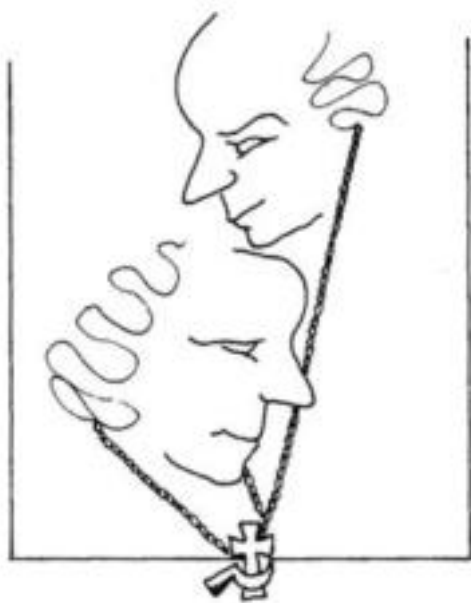
1981-02-08. "Otsailaren 28an hasiko dira ihauteriak".

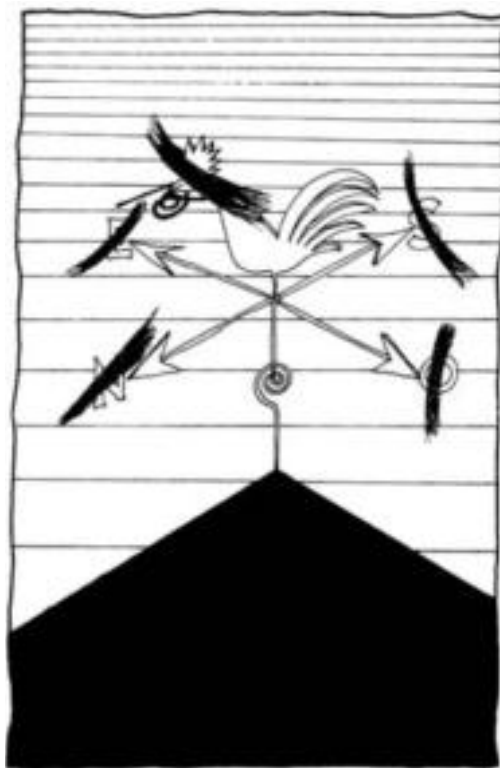
1981-02-22. "Mandiope-ko 'Euskal Musika-80'", Joseba Zulaika.

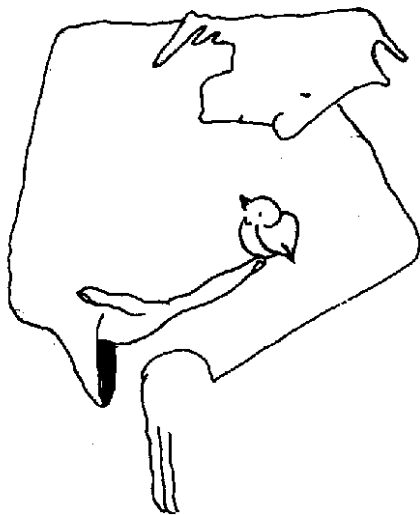
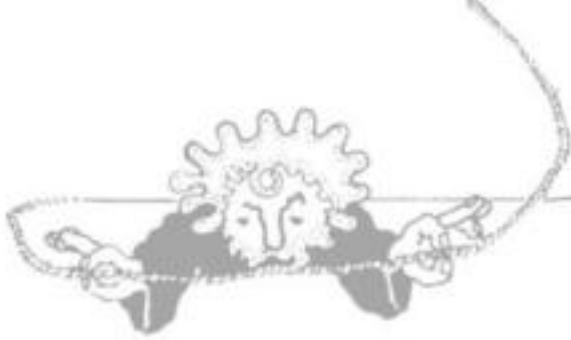
1981-03-08.
"EHE Radio Nazionalen".

1981-03-08. "Erlijioa desalienatzen", Jesus Mari Zalakain.

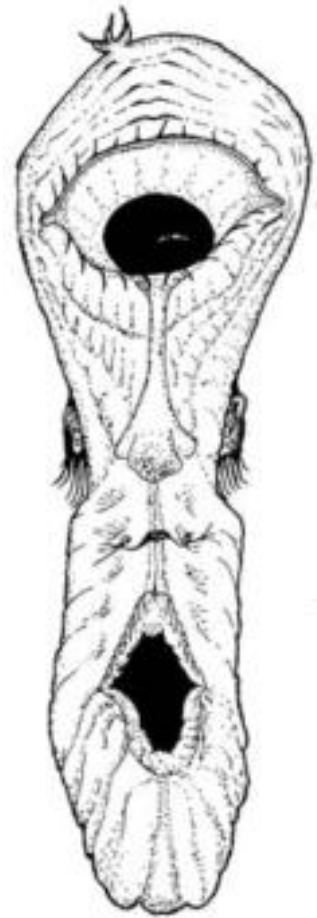

1981-03-08. "Letrero boraketan ere diskriminazioa", Julen Kalzada.

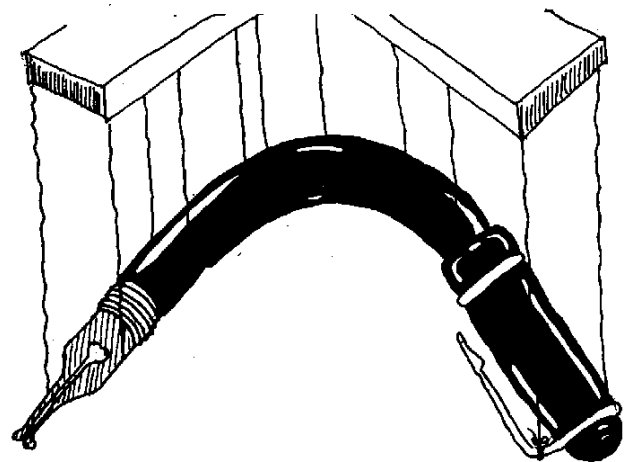

1981-04-12. "Askatasunaren hazia", Henriette Aire.

1981-03-22.
"Klasearteko
burrukaren
kondaira
egiazkoa
(palabra)",
Rafael
Castellano.

1981-03-15. "Euskal Herri zati
bat galdu; baina dirua salbatu",
Julen Kalzada.

1981-04-12. "Intelektualak eta
politika", Joan Mari Torreal dai.

1981-04-12.
“Bizitzaren
alde alaia
(Monty
Python)”,
Xabier E.

1981-05-03. “Arbelan, lamineen atzetik”, Beltza.

1981-05-17. “Ez du
isilarazia izateko
arrisku gehiegirik”,
Julen Kalzada.

1981-05-24.
“Langosta
etabarrekoak”,
K. Arguiñano.

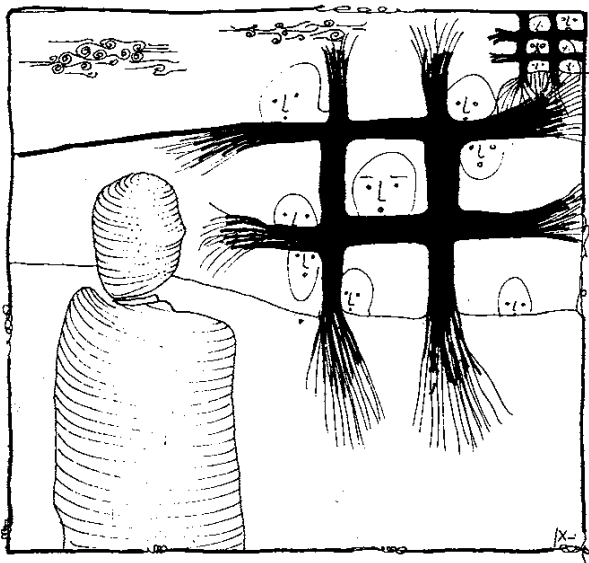
1981-05-24.
“Ardi sasoinean
barna”, Astema.

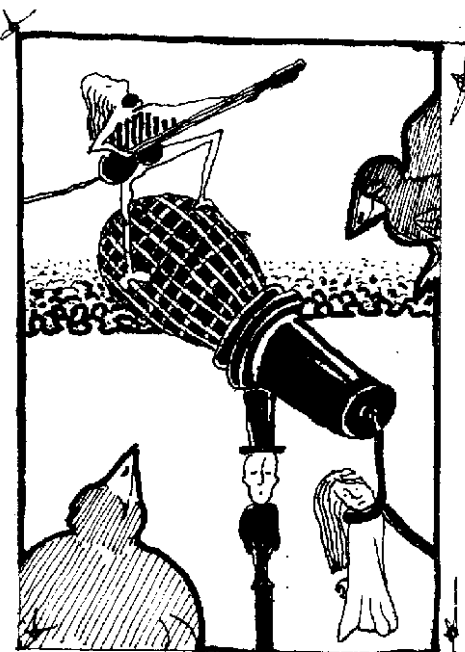
1981-06-14.
“Gau eskolak
eta Aitor”,
Julen Kalzada.

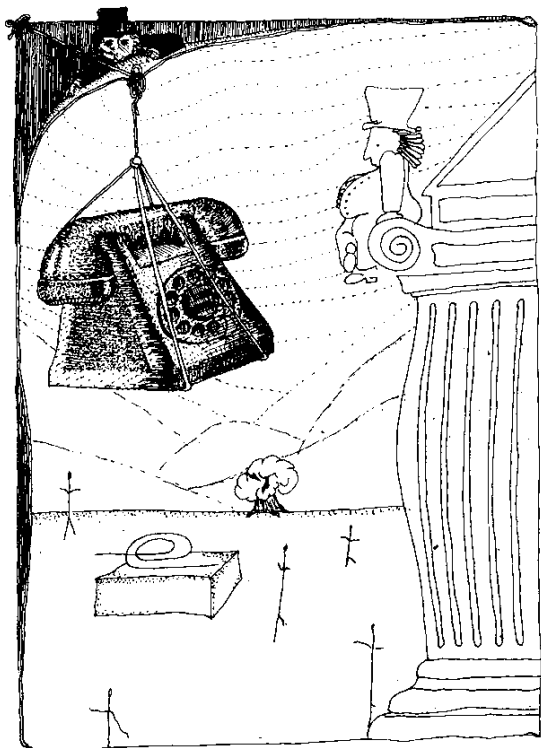
1981-06-14. “Behin baten
Busturian”, Julen Kalzada.

1981-07-12. “Amari buruz dudak bagenituen ere, semeak konbentzitu gaitu”, Julen Kalzada.

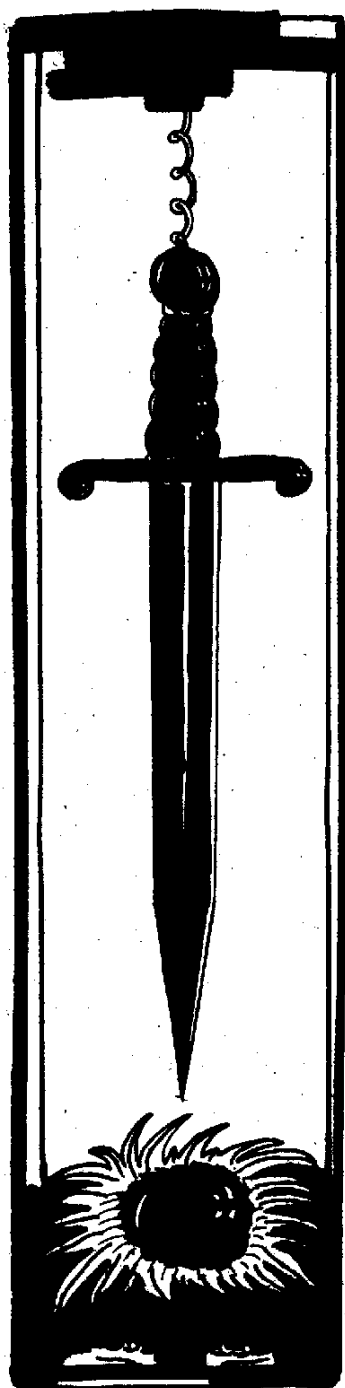
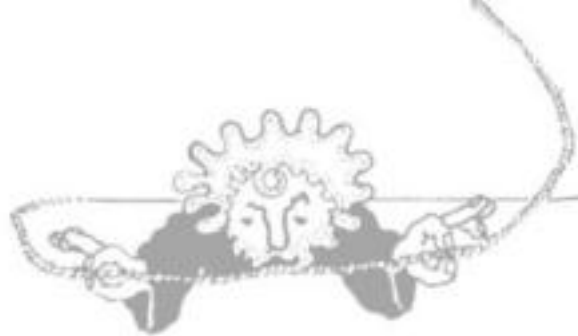
1981-09-13. “Abeslarien eta musikaren masakratzaile bat”, Jokin Apalategi.

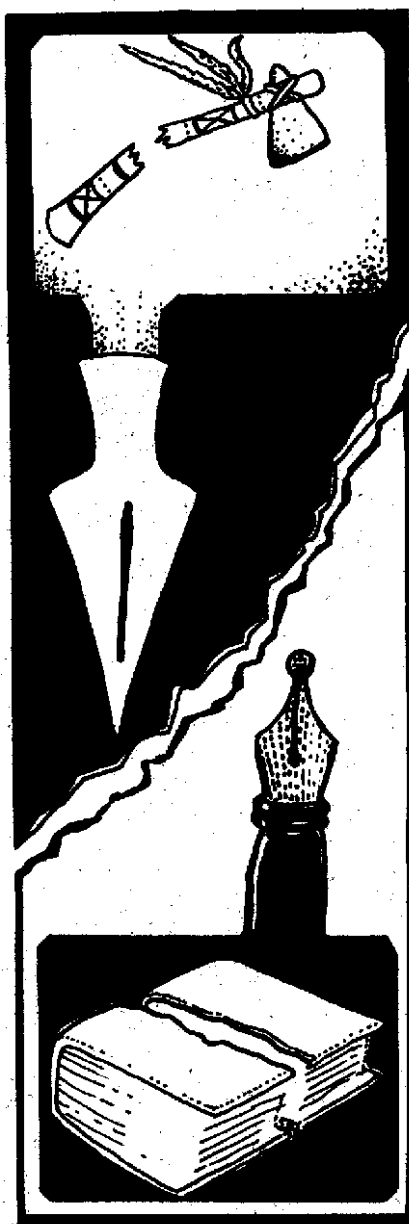
1981-07-19. “Del Burgo: telepata ala telefonoentzule”, Julen Kalzada.

1981-08-02. “Sosuko eta Amaia”, Julen Kalzada.

1982-02-21.
“Etikaren beharra eta
moralismoaren
huseria”,
Kepa Aurlestia.

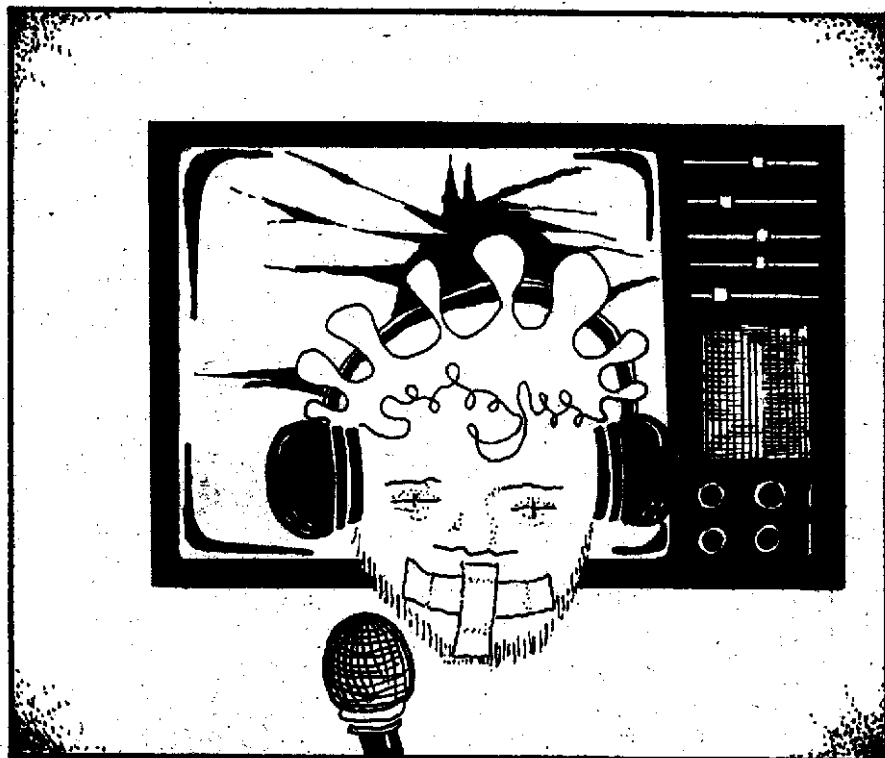
1982-03-21. “Seaska
borrokan: momento
historiko bat
Iparraldean”, Beltza.

1982-02-28. “Tregua
ez baita, nola hautsiko
zen”, Pablo Sastre.

1982-01-31.
 “Troiarrak:
 txikiaren handi
 nahia”, Iñaki
 Uria / Josu
 Landa.

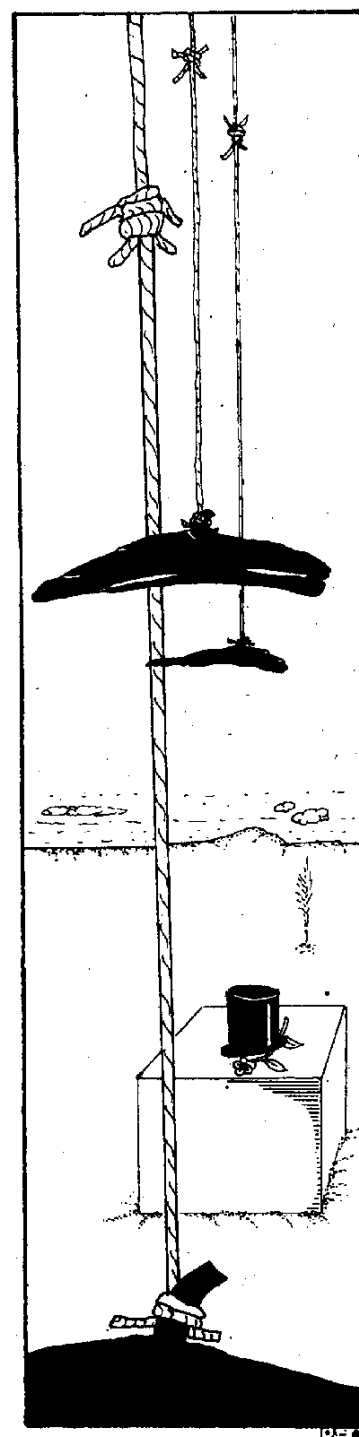
1982-04-04.
 “Euskarazko
 irrati-telebista eta
 Eusko Jaurlaritzaren
 faltsukeriak”,
 Alex Oiartzabal.

1982-07-04.
"Departamentia",
J.L. Davant.

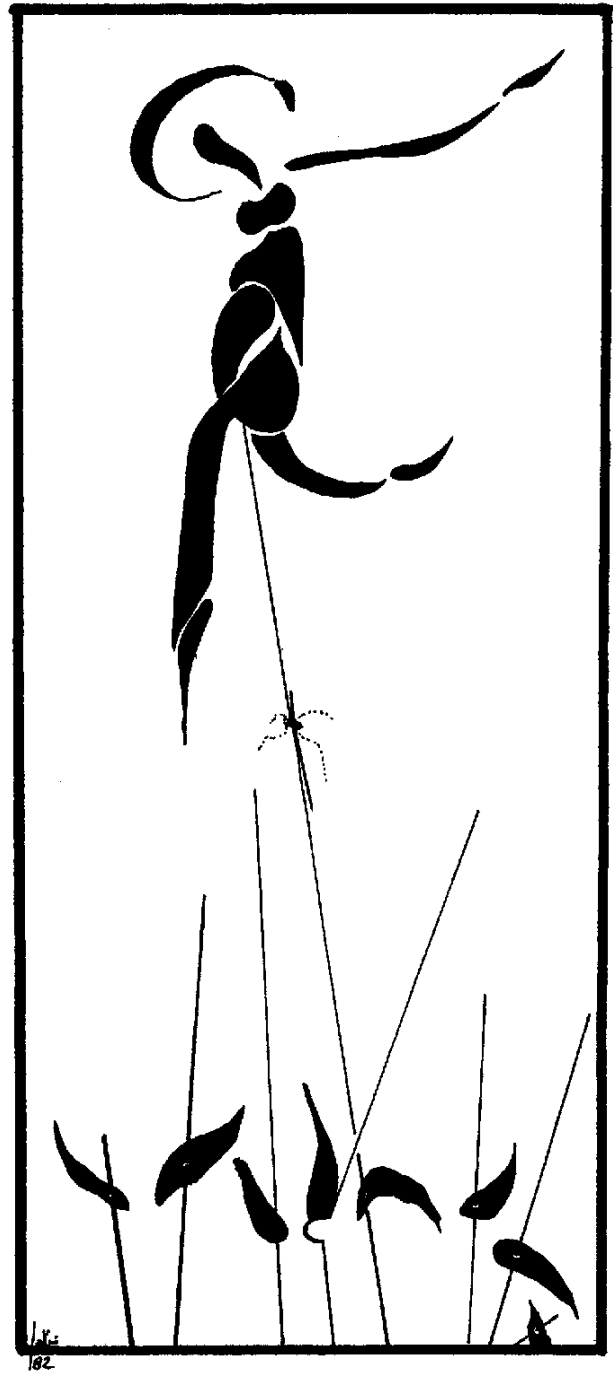
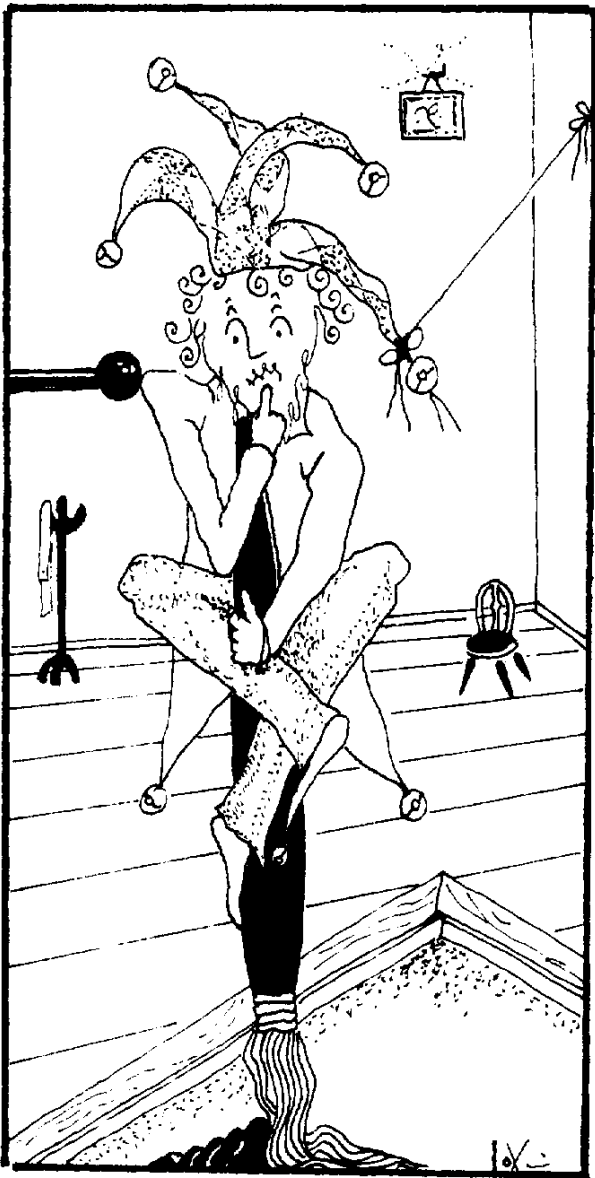
1982-06-13. "Helduen
euskalduntze-alfabetatze
arazoa", Joxe M.
Odriozola.

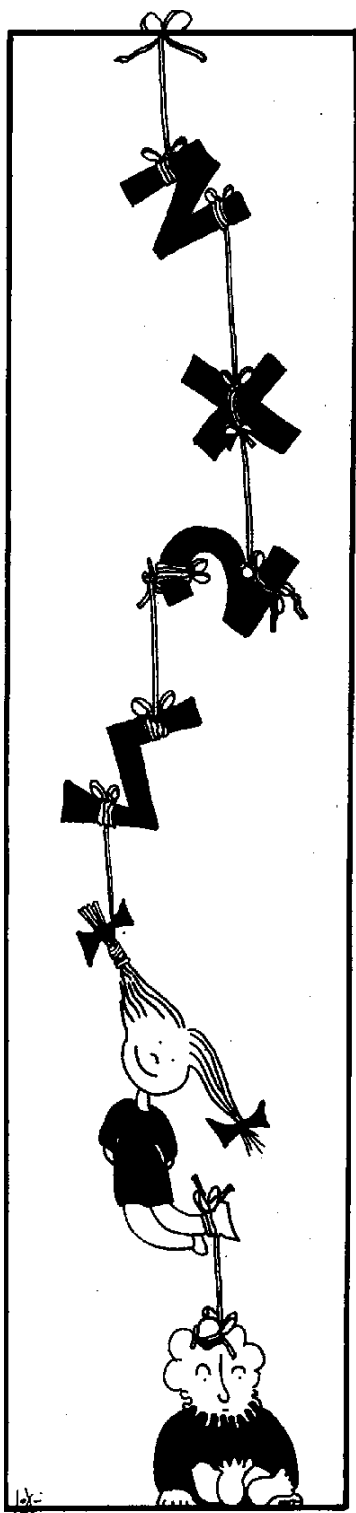
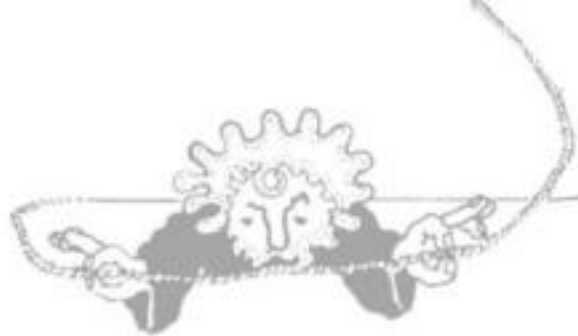
1982-05-02.
"PSOE-ren
euskaltzaletasuna",
Paulo Iztueta.

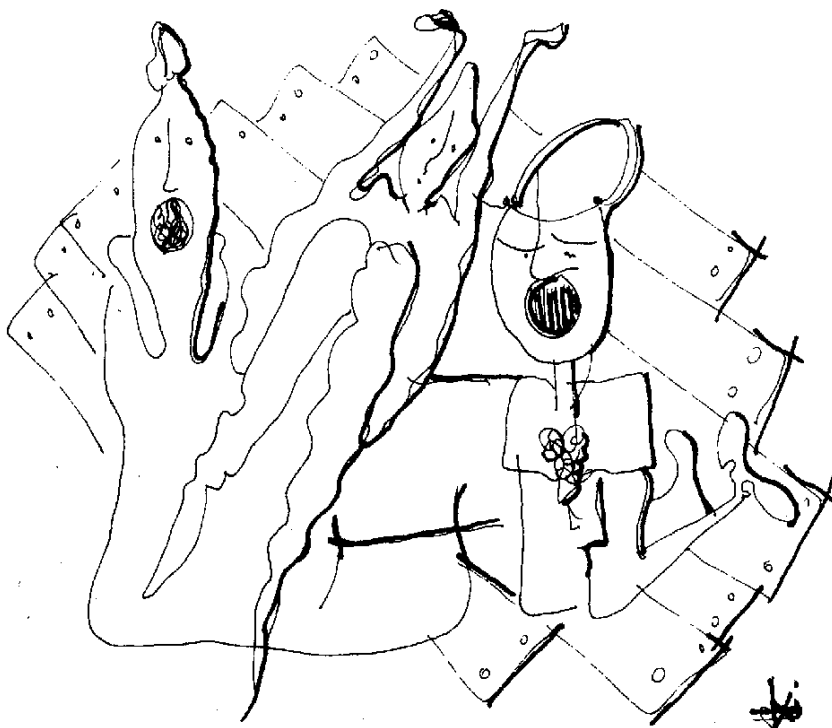
1982-06-20.
"Balletaren
urratsetan",
Joxe Mollarri

1982-06-06.
"Jokabide estetikoa",
Koldo Etxebarria.

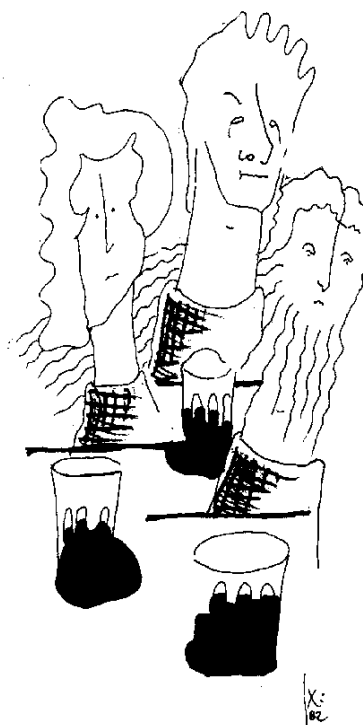

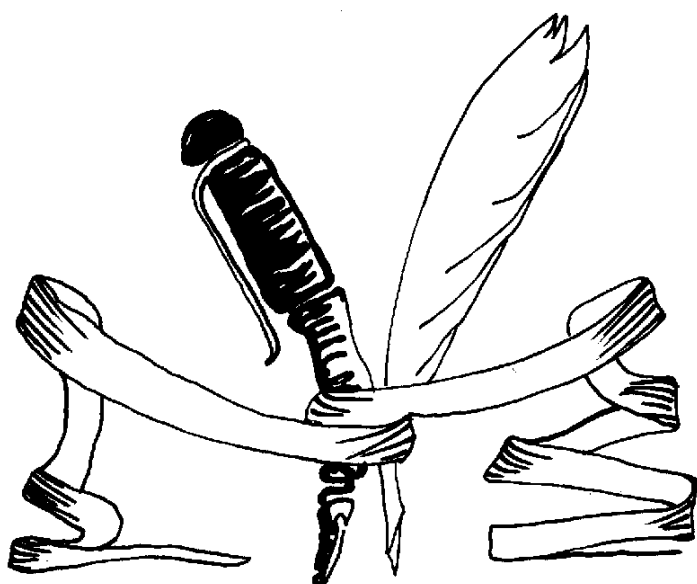
1982-08-01. "UEUren kalitateari buruz", Martin Orbe.

1982-12-19. "Gure lagunak zerura bidean", Iñaki Garmendia.

1982-12-26.
"Batera",
Peixoto.

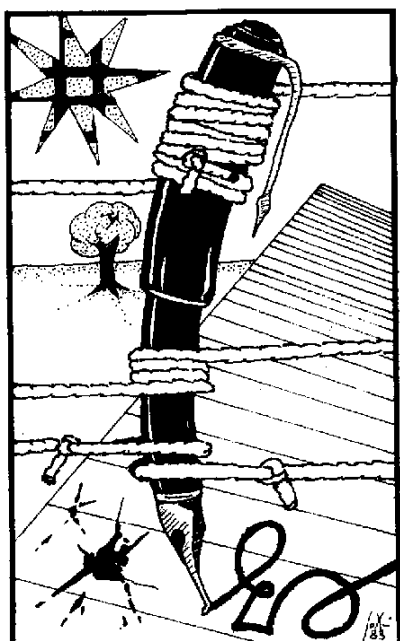
1983-01-09. "Euskara ez dute ezertarako behar", Txabi Goiri.

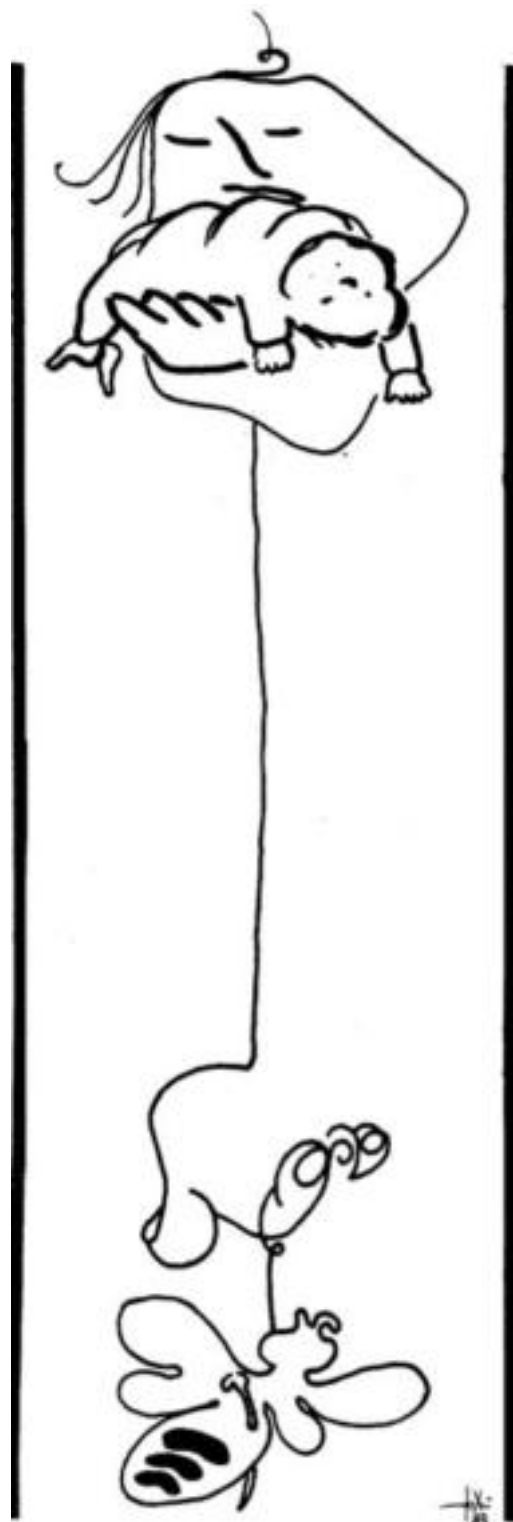
1982-09-12.
"Udazkena bero bero",
Xalbardin.

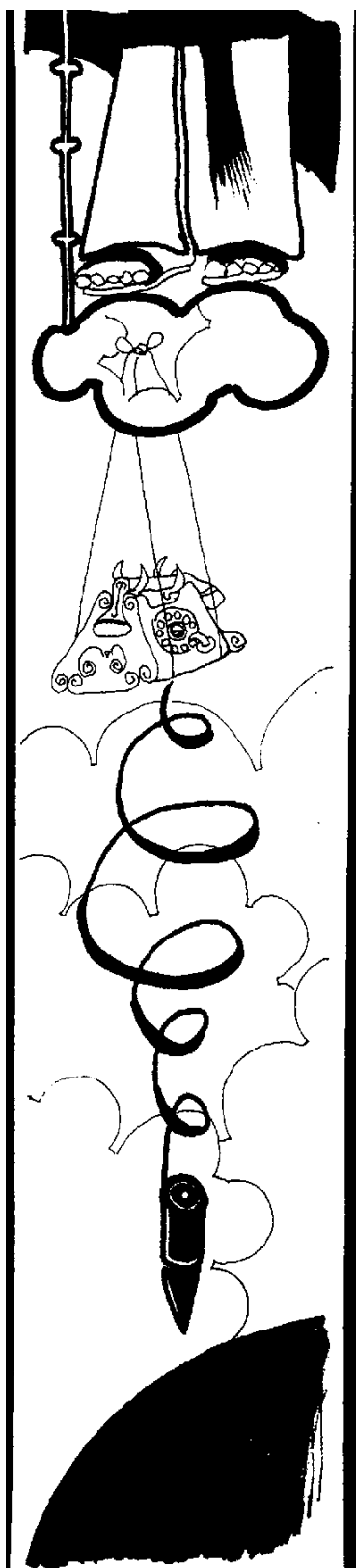
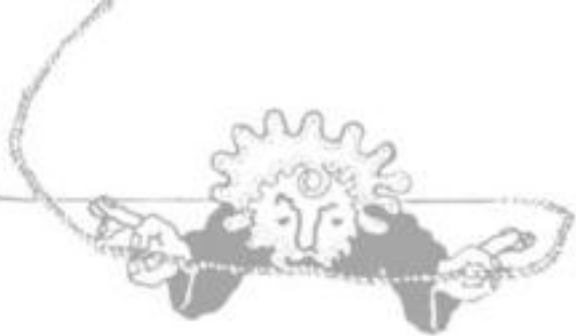
1983-03-13. "Ai, erdian egon behar hori", Pello Zubiria.

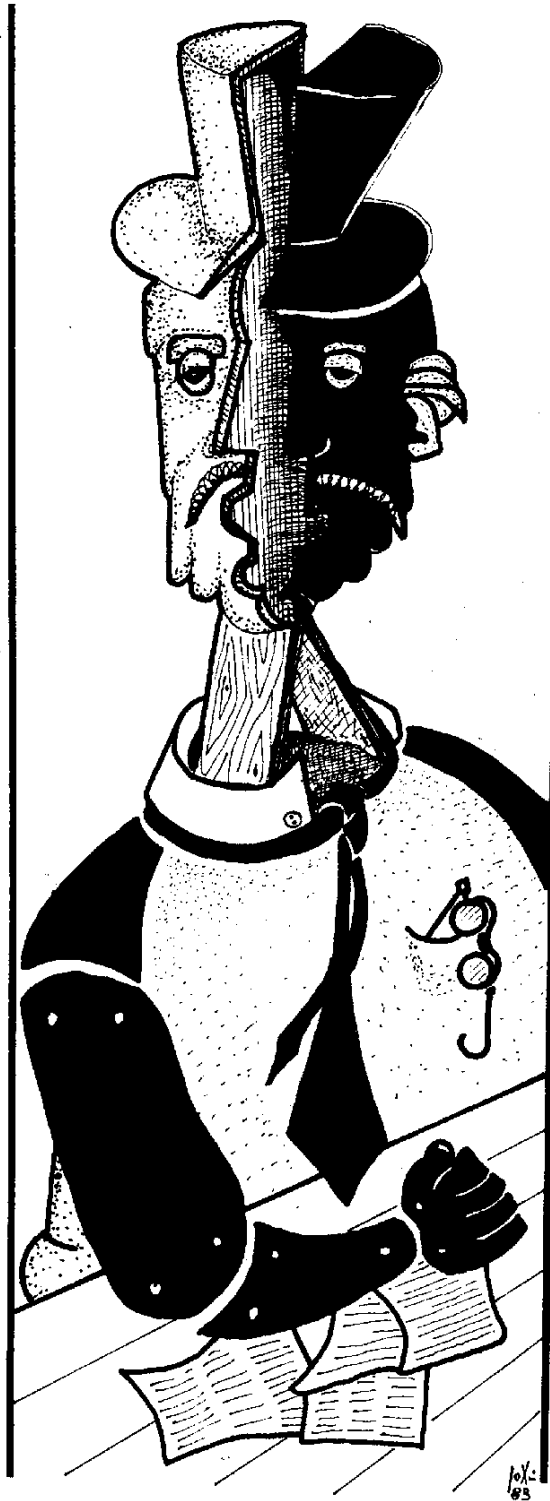
1983-05-15.
"Askatasunaren defentsan",
K. Landa.

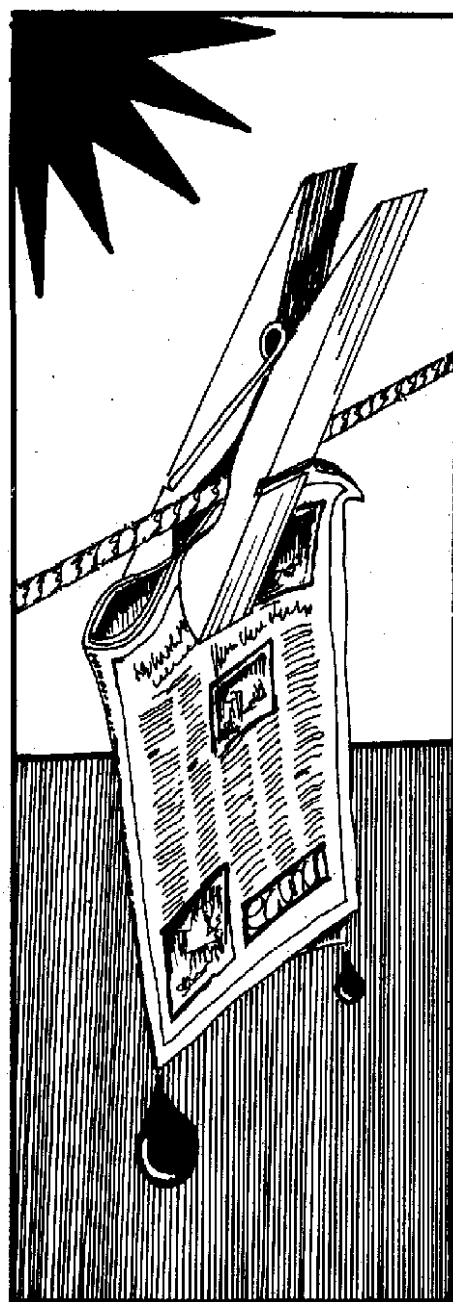
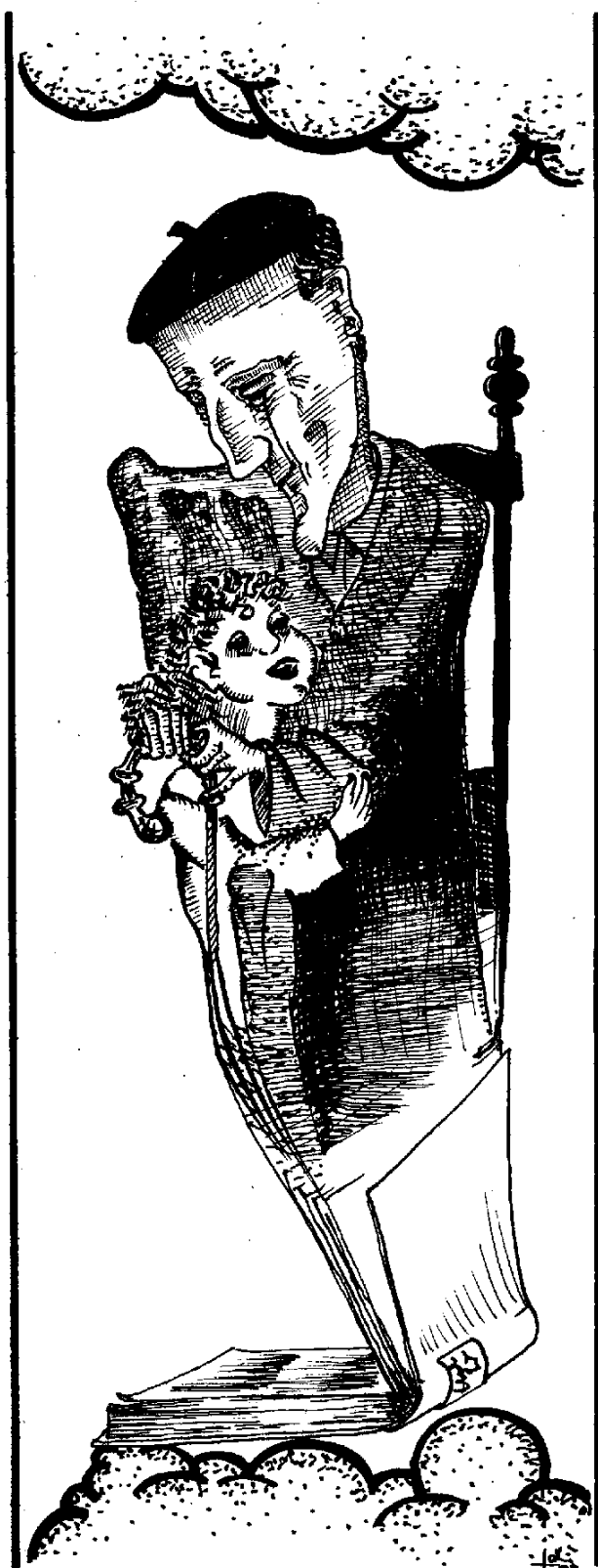
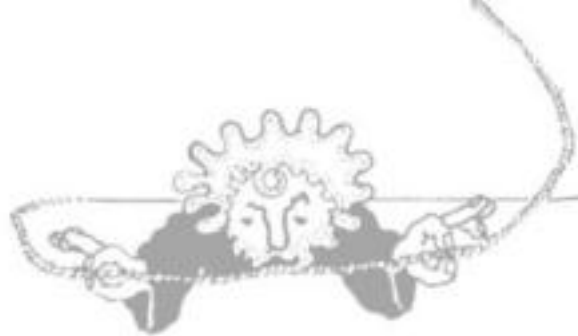
1983-03-13. "Benetazko ipuin bat",
J.I. Basterretxea.

1983-04-24.
“Jainkoarena
da mundua”,
J.I. Basterretxea.

1983-05-22. “Aurreratzean
atzeranzko boterea”, J.I. Basterretxea.

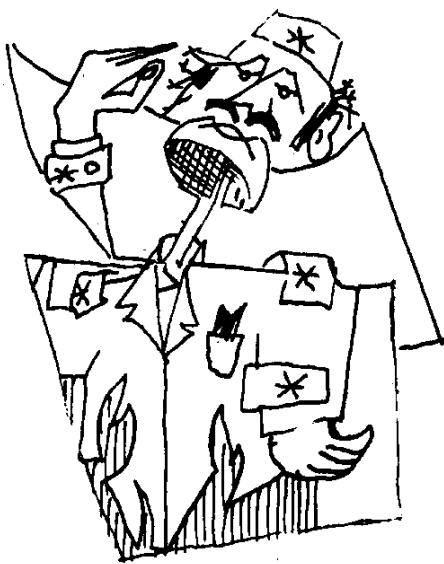
1984-02-12.
"Erdal egunkariak eta euskara
dela eta", Imanol Murua.

1983-07-03. "Atzo goizeko ipuina",
J.I. Basterretxea.

1984-07-29. "Euskal Herriko Atklas etnolinguistikoa: Adarrik ez mesedez", Beinke.

1984-10-21.
Jo... adarra.

1985-02-17. Agenda.
"Ataungo ihardunaldi antimilitaristak".

1984-09-16.
"Monreal eta
Balentxi, bi
doktore",
Pello Zubiria.

1985-03-31. Agenda. Bertsolaritza.

1985-05-05. Jo... adarra.

pelix eta mixerix

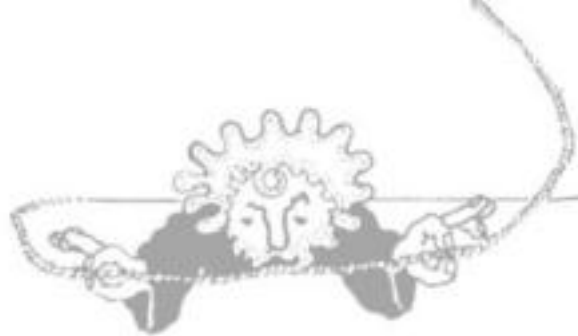
Argia, 1984-86

1984-05-27

1984-06-10

1984-07-29

1984-06-24

1984-07-15

1984-09-16

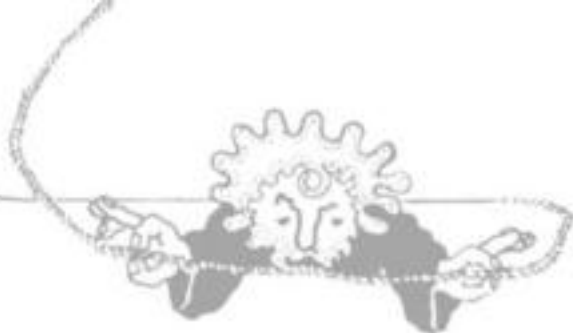
1984-09-30

1984-10-14

1984-10-28

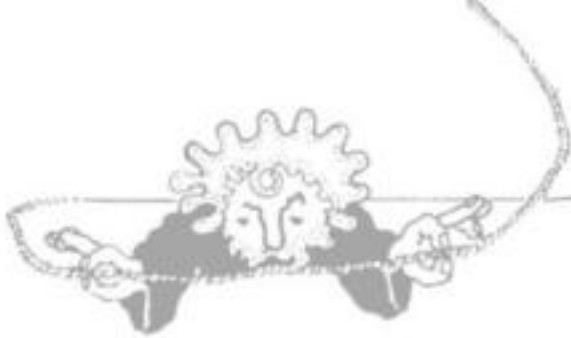
1984-11-11

1984-11-25

1984-12-09

1984-12-23

1985-01-20

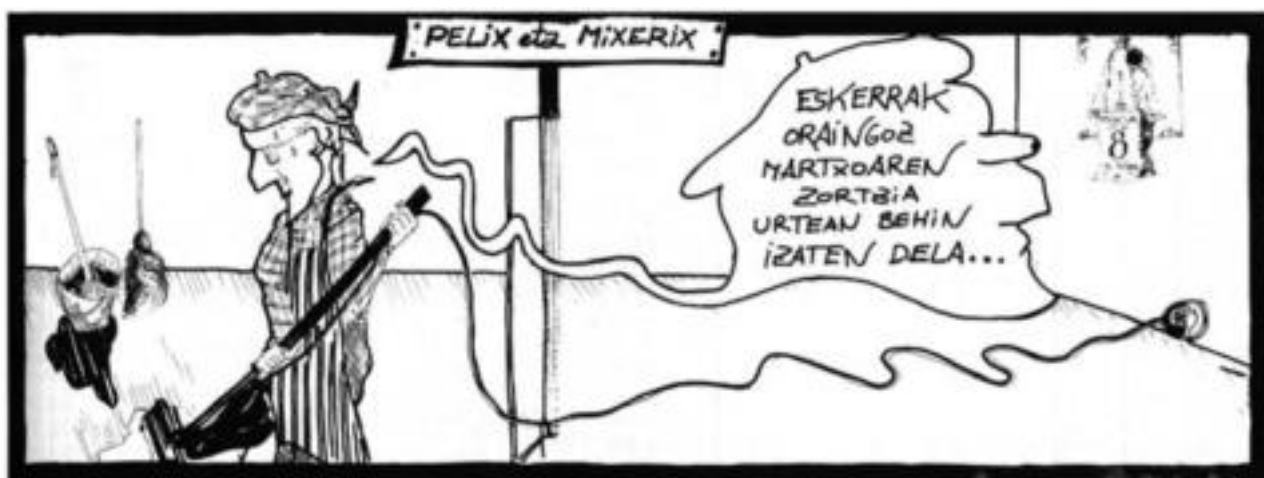
1985-02-03

1985-02-17

1985-03-03

1985-03-17

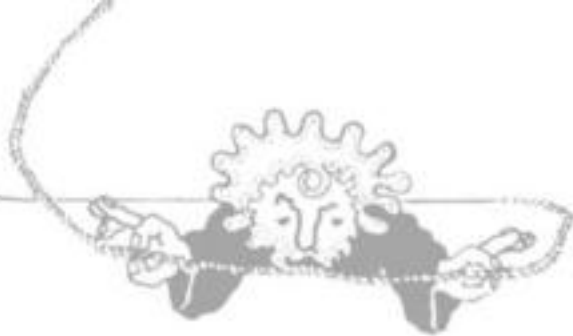
1985-03-31

1985-04-28

1985-05-12

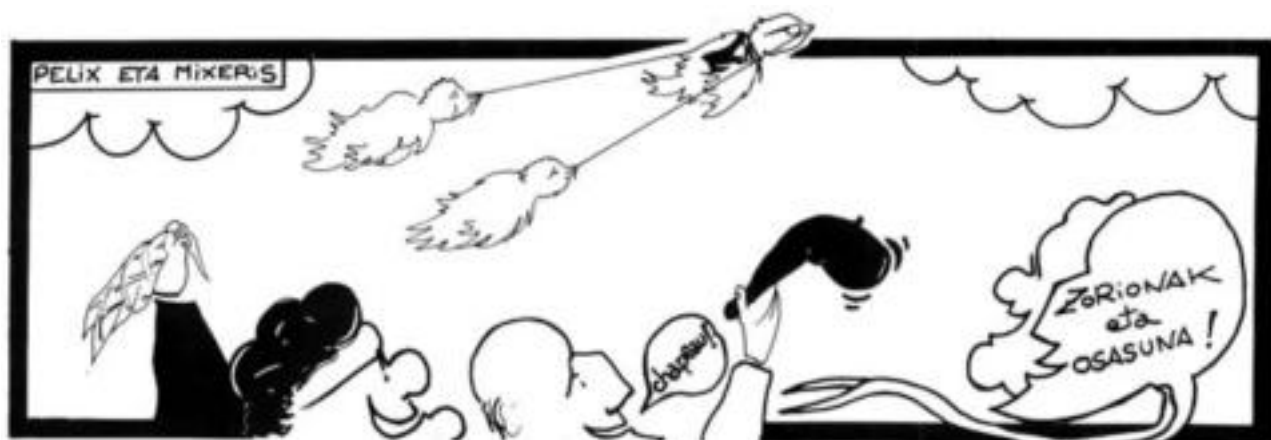
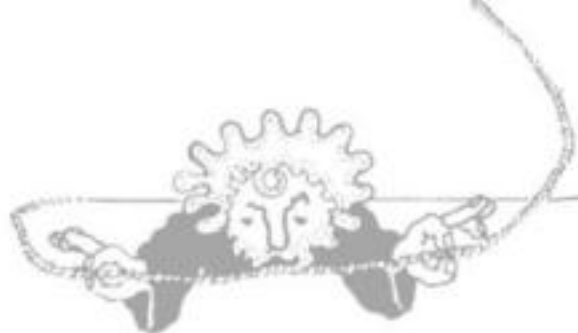
1985-06-09

1985-06-23

1985-07-07

1985-07-28

1985-09-15

1985-09-22

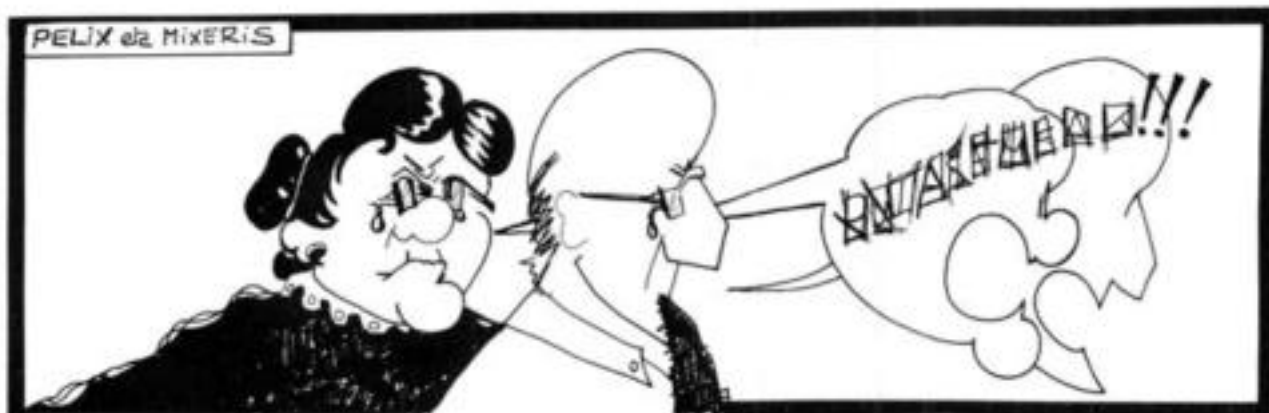
1985-10-06

1985-10-27

1985-12-08

1985-12-22

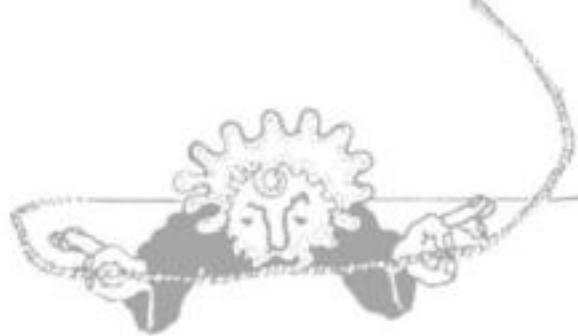

1986-01-19

Joxemi Zumalabek sinatutako idazkiak

- 1979-09-30. Euskal sukaldaritza berria: Lapiko eta zartaginen artistak. Joxemi Zumalabe, Elixabete Garmendia.
- 1979-12-16. Lizasoko komunitatean: Bizitza berri baten bila. Joxemi Zumalabe, Elixabete Garmendia.
- 1980-07-27. Donostiako Parte Zaharra: Norena, norentzat, zertarako? Iñaki Goikoetxea / L. Bastida.
- 1980-09-21. Uda-kirolak berriturik. L. Bastida.
- 1980-09-28. Arrastalu, pinturaren langile. J.Z.
- 1980-10-26. Droga gure etxean: Heroinarene eztenkada. L. Bastida.
- 1980-10-26. Zumeta, urrats berriak ematen. J.Z.
- 1980-11-02. Patri Urkizu: literatur heterodoxoa eskaintzen. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1980-11-09. Gin-tonik-ak eta dezibelioak gautxorien erreinuan. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1980-11-30. Nesken ahotan: Nola ligatzen duten gaurko mutilek. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1980-12-28. Juan M. Irigoien poliedroak kraskatzen. Iñaki Uria / L. Bastida.

- 1981-01-25. Remigio Mendiburu ikusmiran. J.Z.
- 1981-02-01. Euskal komikia bizitza bera bezain bizia. Rotu Astrain / J.Z.
- 1981-02-08. Mutilen erreplika: Nola ligatzen duten neskek. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1981-02-08. Amnistiaren aldeko erakusketa: Giltzapean daude, gaude. J.Z.
- 1981-02-15. Joxe Arregi Izagirre: Oso latza izan da. Xefe Agirre.
- 1981-02-22. Txillidaren erakusketa Bilbon. J.Z.
- 1981-02-29. Suizidioaren inguruan. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1981-02-29. Aupa nubolari. Mikel Anza / J.Z.
- 1981-03-15. Monzon hil da. Xefe Agirre.
- 1981-03-15. UZEI: euskal kulturaren oinarriak sendotzen. L. Bastida / Jexux Ijurko.
- 1981-03-22. Luis Otaegi eta Alonsoren erakusketa ikusmiran. J.Z.
- 1981-05-17. Mitterrand lehendakari. Xefe Agirre.
- 1981-05-24. Extradiziorik ez. Xefe Agirre.
- 1981-05-31. Gobernuaren bertsioak eta beste. Xefe Agirre.
- 1981-06-14. Adierazpen Askatasuna jaia debekatua. Xefe Agirre.
- 1981-06-28. Sozialistek bidea libre Frantzian. X.A.
- 1981-09-27. Ifarameriketako indioen borroka ezezaguna (Winona La Duke-rekin elkarritzeta). Xefe Agirre.
- 1982-06-06. "Ezker Berria": EEko oposizioa. J. / Agiña.
- 1982-10-17. Agintea eta gobernua: kolpistak eta sozialistak. L. Bastida / J. Mollarri.
- 1982-11-07. Abstentzioak hitzegin du. Eta orain zer? L. Bastida / J. Mollarri.
- 1983-01-09. Elbira, Andereñoen andereño - Elbira Zipitria, *Ira*, hil da. J.Z.
- 1983-05-15. Maiatzaren 8ko hauteskundeak: Aldi berri bat hasi da. L. Bastida / I. Zubiondo.

- 1983-06-05. Euskal expedizioa Makalura. L. Bastida.
- 1983-06-12. Txus Congil-ekin, HBren debakleaz: “Kalean inizatiba berreskuratu behar dugu”. L. Bastida / I. Zubiondo.
- 1983-10-16. Bi bideek ikastolen herri mugimendua deuseztera daramate. L. Bastida.
- 1983-11-13. “Erreporteroak” filma egiten ari direnekin solasean. L. Bastida.
- 1983-12-11. Patri Urkizu: “Sekula ez da egon gaurko kultur giroa bezalakorik”. L. Bastida / J.L.
- 1984-01-01. “Jaizkibel” produktora: animazioaren errealitatea. L. Bastida / J. Mollarri.
- 1984-03-04 “PNV jaun eta jabe” – “Hauteskundeak erasopean”. L. Bastida / I. Zubiondo
- 1984-05-13. ADEGAko Carlos Vales gure artean: “Galizia zabortegi bihurtzea aproposa iruditu zaie”. I. Zubiondo / L. Bastida
- 1984-06-10. Euskal mendizalegoaren arrakasta mundiala – Euskal Herrira irixi bezain laister ARGIArekin Xabier Erro. L. Bastida
- 1984-07-15. Alfonso Sastrekin erresistentziaz: “Pakea nahi dugu, ez pazifikazioa”. L. Bastida / I. Zubiondo
- 1984-10-14. Zaborrarekin zer egin? – Astigarraga-Ergobiko “Herrikoi” Auzoelkarteak esperientzi piloto bat egingo du bere ingurugunean. Leo Bastida.
- 1984-10-21. Euskal marraki bizidunak lagunduz 22 milioi Madriletik – Madrilgo Gobernuaren zinemarako politikak euskal zinema bultzatu? L.B.
- 1984-10-21. “Itzuli Mitzuli”: gaur eguneko haur euskaldunentzat joko berri bat – SEASKA laguntzerko asmatua. L.B.
- 1984-11-04. Zer eguraldi egingo du bihar? – Metereologia, zientzia berri eta liluragarri bat. Joxe Mollarri, L. Bastida.
- 1985-01-20. Zumeta eta Goenaga, bi pintore ospetsu sariturik. J.Z. / M.A.

- 1985-01-20. Juan Luis Goenagaren natura hilak. J.Z.
1985-02-17. “Makalu”, euskal espedizioaren filmea. J.Z.
1985-09-22. Jaizkibel produktorak animazio zinemarako oinarriak jarriak ditu. L. Bastida.
1986-01-26. Telesforo de Monzonen idazlan guztiak argitaratuko “Jaizkibel”ek. L. Bastida.
1986-03-09. “Feminismoaren barruko debateak ez du aurrera jo”. L. Bastida.
1986-05-18. Senperen, herria oinez, hala beharrez. L.B.

Iritzi artikulatuak:

- 1984-02-12. Errealitateari beldur. Leo Bastida.
1984-03-04. Nazionalista espainolak. Leo Bastida.
1984-04-01. Udaberriko uzta mingotsa. Leo Bastida.
1984-05-13. Copenhageko torturatuen hospitala. Leo Bastida.
1984-07-08. Nork hil zuen Manolete? Leo Bastida.

makina

*joxemi zumalabe
antxon santamaria
jose anjel eizmendi*

Antzezlan hau 1967. urteko uztailaren 24an eman zen estreinako aldiz, honako ofizio-banaketa horiekin:

KULISKA: Itziar Mitxelena.

KATU: Joxemi Zumalabe.

ARGENON: Rafa Egiguren.

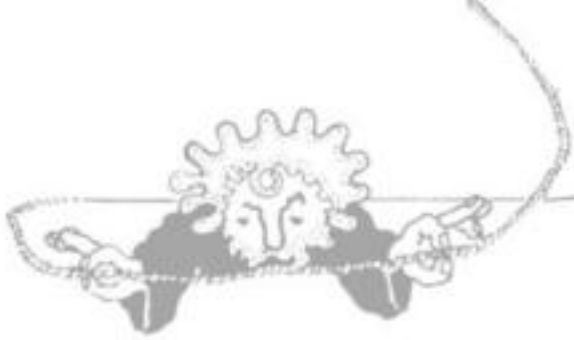
PEDRO: Antxon Santamaria.

BURNI: Tomas Arozena.

SABIOA eta PROFETA: Luis Gorrotxategi.

POLIZIA 1: Mikel Mendizabal.

POLIZIA 2: Josepe Barriola.

Agertokiak ganbara baten itxura izanen du. Horma erdia puskatuta. Mahai bat zoko batean. Dena gauzaz beteta. Erdian makina handi bat. Makina honek publikoari begira duen aldean manibelak eta tresna asko izanen ditu.

(Agertokiaren erdian Pedro dago, mailu batekin makina joz.)

PEDRO: Tra la la la... *(Txistu egiten du eta oso alai dago.)* Azkenean bukatu dut! Makina bat asmatu dut! Ni inbentorea naiz! *(Gitarra bat hartzen du. Eseri eta abesten hasten da.)*

(Bertso-mota: Lau puntuko zortziko nagusian.)

Nik azkenean bukatu nuen
Nire makina polit hau
Aste osoan hemen barruan
Lan egiten eduki nau...

(Zutitzen da. Gitarra utzi du, eta mailua berriz harturik, lanean hasten da.) Lan, lan, lan eta lan, baina azkenean bukatu dut!

(Katu sartzen da ganbaran.)

KATU: Arratsalde on, Pedro; ja, ja, abesten entzun diat, hi, mutil serioa... Zer egin duk aste osoan? Ui! Kaxa hori, zer da?

PEDRO: Nik inbentatutako makina bat.

KATU: Ez ezak gezurrik esan... Ez huen hik eginen?

PEDRO: Ez ezak sinets, nahi ez baduk, baina gero ikusiko duk.

KATU: Oso itsusia duk, ez dik ezertarako balio. *(Ostikoa jotzen dio eta hankan min hartzen du.)* Makina madarikatua!

PEDRO: Entzun ezak... Bai, Kuliska zetorrek. *(Kuliska eta Argenon sartzen dira.)*

KULISKA eta ARGENON: Arratsalde on guztioi!

KULISKA: Hi ere hemen al haiz, Katu? *(Pedrori begira.)* Pedro, zer egin duk aste osoan? *(Argenon eta Katu isilean ari dira.)*

PEDRO: Makina bat asmatu dinat.

KULISKA: Makina bat? Non dago?

PEDRO: Non dagoen? Hire atzean...

KULISKA: Kaxa handi hori al da makina? Bai polita!

KATU: Hori polita? Oso zatarra da..., oso itsusia. Gainera lehen, hankan min egin dit.

PEDRO: Ostikoa jo dioalako.

KULISKA: Ostikoa jo al diok? Hi bai gaiztoa. Inoiz norbaitek zigortuko hau.

KATU: Badaukat zigor nahikoa makina honekin. Lehen ere ederra eman dit.

PEDRO: (*Isiltzeko keinu egiten du.*) Ssssss...

KULISKA: Baina, Katu, begira zein polita den, manibela eta guzti, eta kolore beltzekoa, gainera.

KATU: Utikan! (*Argenon aurreratzen da.*)

ARGENON: Ederki, Pedro, nik sinesten diat, makina bat asmatu duk. Baina, ze makina? Baporezko makina?

KULISKA: Manibela bat badu.

KATU: Eta min ematen du hankan. Oso itsusia duk, ez al da hala?

ARGENON: Horrek ez dik axolarik. Nahiz itsusi izan, ona izan daitekek. Eta hik bakarrik egin al duk?

PEDRO: Bai, nik bakarrik.

KULISKA: Bai, aste osoan lan egiten egon duk.

KATU: Bai, aste osoan besteei hanka hausteko.

KULISKA: Iso, iso, hago isilik. Herorrek duk kulpa, ostikoa jotzeagatik.

ARGENON: Aaa! Lagun, eta zertarako balio du makina horrek?

KULISKA: A, bai, zertarako?

KATU: Hori, hori, zertarako? Besteei min emateko bakarrik?

DENOK: Isooo...

ARGENON: Ea, zertarako balio du?

PEDRO: (*Serio eta triste jartzen da.*) Ahaztu egin zait. Hasi nintzenean, banekien, baina gero, egiten nengoela, ahaztu egin zait.

ARGENON: (*Haserretuta dirudi.*) Ahaztu egin zaiala? Nola izan daiteke hori?

KULISKA: (*Eskuak aurpegira eramaten ditu.*) Hau pena! Hau pena!

ARGENON: Orain pentsa ezak.

KATU: Nik bazekiat zertarako balio duen. Soluzioa zeukaat. (*Denak Katurengana hurreratzen dira.*) Besteei min emateko!

PEDRO: Utz ditzagun zorakeriak alde batera eta pentsa dezagun guztiok.

ARGENON: Bai, nola jakinen dugu pentsatzen ez badugu? (*Pentsatzen gelditzen dira. Argi gutiago eta zuria. Puska batean hala geldituko dira. Musika ere entzunen da.*)

KULISKA: Jostailuak egiteko izanen da. (*Argiak Kuliska argitzen du. Kuliskak manibela mugitzen du. Zer edo zer entzuteko, belarria makinaren kontra jartzen du.*)

DENAK: Ez...

KOROAK: Ez...

PEDRO: Ez, ez din horretarako balio. (*Argiak, berriz iluntzen dira.*)

ARGENON: Robotak egiteko balio dik. (*Argiak Argenon argitzen du. Denak makinaren ondoan jartzen dira. Argenonek burdin ziri batzuk hartzen ditu eta makinaren zulo batetik botatzen ditu. Katuk kaxa mugitzen du. Banaka-banaka, kaxaren ondotik joaten dira.*)

PEDRO: (*Nazkaturik.*) Ez, hortarako ez dik balio.

KOROAK: Ezzzz... Ez dik hortarako balio. (*Argiak berriz iluntzen dira.*)

KATU: Dirua egiteko... Manibelari bueltak eman eta dirua egiteko. (*Makina-rantz hurbiltzen dira.*)

PEDRO: Ez; gainera diruak ez dik ezertarako balio. (*Makina mugitzen du hase-rre eta azkenik berriz ere bere tokira doa.*)

KULISKA: Pastelak egiteko izanen da.

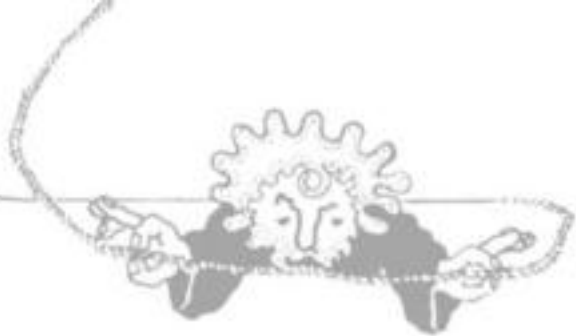
GUZTIAK: Ezzzzz...

KOROAK: Ezzzz... Hala diote guztiek eta...

KATU: Honek ez dik ezertarako balio!

ARGENON: Praktikoak izan gaitezen. Lehenen, makinaren forma ikus dezagun. Ea... makina handia duk, eta gaur bukatu delako moderno dela esan zezakeagu. Hori dela-eta, gauza modernoak egiteko izan behar dik. Dirua gauza zaharra eta tikia duk. Ez dik dirurik eginen. Panpinak, beharbada? Ez, gauza txiki eta leloak baitira...

KULISKA: Ez dituk gauza leloak...

ARGENON: Bai, iso...! Jarraitzera noan. Panpinak ez. Pentsa dezagun... Gauza modernoak eta handiak... handiak eta modernoak. Badakit! Astronautak!

(Manibelari bueltak ematen dizkio eta espazioko soinu bat entzuten da.)

PEDRO: Baina... Astronautak ez al dira gizonak? Gizonak, ez dira modernoak. Betidanik izan dituk.

ARGENON: Bai, astronautak gizonak dituk, baina... gizon modernoak. *(Manibelari bueltak ematen jarraitzen du. Azkenik asperturik eseri egiten da. Pixka batean isiltzen dira.)*

KATU: Honek ez dik ezertarako balio!

KULISKA: Profetari, zergatik ez diogu deitzen? Berak esango ziguk zertarako balio duen.

KATU: Profetari? Horrek izarrari begiratzen bakarrik zekin.

PEDRO: Bai, bai, profetari deitu behar diogu.

ARGENON: Bai, goazen.

KATU: Profetari, nola deituko diogu? Etxean inoiz ez zegok.

KULISKA: Nire amonak, profetari deitzeko, su handi bat egiten zuen mendian, eta berehala etortzen omen zitzaion.

ARGENON: Baina hemen su handi bat egiten baldin badugu, etxea erre egingen zaiguk. Nik bazekiat nola deitu. Pentsamendu guztiak batera beregan jarririk, eta horrela isilik gaudenean, nik, etortzeko eskatuko zioat.

KATU: Bere etxera bila joaten ez bagara ez da etorriko.

KULISKA: Pentsatu nahi ez baduk, goazen gu pentsatzera, Pedro.

KOROAK: Pentsa dezagun guztiok! Pentsa... pentsa... pentsa... *(Denak belaunikatzen dira, Katu ez beste; Katu silla batean eserita gelditzen da. Agertokia iluntzen da. Urrutitik bezala adituko da:)*

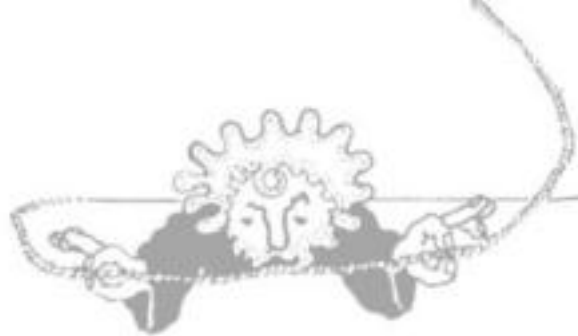
Profeta etorriko al zara guregana!

Makina bat dugu!

Etorriko al zara?

Bai, zerutik joanen natzaitzue!

ARGENON: Itxoin egin behar zioagu.

KATU: Nik, gainera, ez diat profeta horrengan sinesten. (*Une batean denak isilik egonen dira.*)

KOROAK: Badoa, badoa, badoa... (*Soka batez joaten da profeta agertokira.*)

PROFETA: Hemen naiz... Ni naiz profeta. Nire heharrean aurkitu zarete. Ni behar nauzue. Ni naiz lur honetako salbatzailea. Ni naiz ilunean argia. Ni zeruko izar guztietan politena eta ni behar nauzue. Nik esan nuen zuhaitz beltza eroriko zela, nik esan nuen joan den urtean alkateak aldatuko zenituztela. Nik banekien noiz hilen zen sakristaua!!! Nik dena dakit!!! Nik dena asmatzen dut!!! (*Denak isil-isilik daude.*)

ARGENON: Bai, zeruko profeta, zeruko argia, baina jakinen al zenuke guri esaten zertarako balio duen gure makina honek?

PROFETA: Makinak, gizonak bezala, destinoaren bideetan galtzen dira. Eta aaaaa... destinoa!!! Zer ekarriko dizue gizon ahulei! Destinoa zaldi handi bat bezalakoa da, hain handia izatean bere atzaparretan erortzen den guztia apurtzen du.

KULISKA: Bai, baina zertarako balio du?

PROFETA: Aaaa... destinoa!!! Esaiezu gizon hauei zertarako balio duzun. Aaaa... destinoa!!! Zuen galbidea izan daiteke. Eta, a, neska!, kontuz gero!, gehiegi jakin nahi dun. Gogoratu:

Sedes sapientiae

Causa nostra letitiae

Vas spirituale

Vas honorabile

Vas insigne devotionis...

Eta honek dioena: Mundua gaizki doa! Ez nau obeditzen! Eta nik erotu ditut gizon guztiak! Beren artean gerran dabiltza, bizia galtzen. Hor ikusten duzue Belutxistango kalifa gerran. Nik zigortu dut eta mundua lehertzeroa doa! Lehertzeroa! Soinu beldurgarri batekin! (*Burni sartzen da ikaragarritzko soinu handi batekin.*)

KULISKA: Burni... (*Beldurtuta.*)

PEDRO: Burni? (*Ezin sinetsiz.*)

ARGENON: Burni!!! (*Irribarrez.*)

*(Profeta, beldurtuta, lurlean burua beso artean ezkutatzeko du.
Burnik lima batekin mahaia jotzen du.)*

BURNI: Mutil lelo horiek, zer egiten duzue hemen?

ARGENON: Ez al zeunden kartzelan?

KATU: Ihes egin al duzu?

BURNI: Iso! *(Elkarrizketa hau presaka.)*

PROFETA: *(Beldurrez.)* Zer gertatu da? Denok ez al zarete hil?

BURNI: Zer egiten du hemen profeta zahar honek?

PEDRO: Nik egin dudak makinak zertarako balio duen esateko ekarri dugu.

BURNI: *(Lagunei bakarrik, profetak ez dezan entzun.)* Honek esan?

KULISKA: Oraindik ez digu esan, baina esanen digu.

BURNI: *(Ironiaz.)* Zer moduz, profeta? Makinak zertarako balio duen esanen diezula, e?

PROFETA: Isil hadi, deabruaren semea. Zer dela-eta etorri haiz hona? Nik ez diat esan etortzeko! Ni nauk mundu honetako destino-emailea! Ni nauk profeta eta isiltzeko agintzen diat! *(Burnik barre egiten du. Ahoan nahasten zaizkio hitzak.)* Zeb... pra... tek... *(Mahai gainetik erortzen da: Mina hartu du eta izkina batean marruz gelditzen da.)*

BURNI: *(Serio jartzen da.)* Kartzelatik ihes egin dut, eta poliziak nire atzetik datoz, edozein momentutan irits daitezke.

ARGENON: Poliziak??? Poliziak???

PEDRO: Arriskuan al zaude?

KATU: Harrapatuko zaituzte.

ARGENON: Guk gordeko zaitugu.

KULISKA: Makinaren atzean gorde zaitez. *(Burni makinaren atzean ezkutatzeko du.)*

KOROAK: Profetak ez du ezertarako balio!!! Ezertarako balio!!! Poliziak ez du Burni harrapatuko... harrapatuko... harrapatuko... *(Poliziak sartzen dira.)*

POLIZIA 1.a: Burniren bila gatoz.

POLIZIA 2.a: Bai, hori, Burniren bila gabiltza.

POLIZIA 1.a: Ea, ikusi al duzue Burni?

POLIZIA 2.a: Ea, Burni ikusi al duzue?

DENAK: *(Ikaraturik.)* Ez, ez da hemendik agertu. *(Orduan profeta tente jartzen da agertokiaren aurrean.)*

PROFETA: Ni naiz profeta. Nik dena dakit. Ni naiz destino-emailea. Nik badakit Burni non dagoen.

POLIZIA 1.a: *(Hasarre eta nazkaturik.)* Nun dagoen Burni? Zuk gehiegi dakizu.

PROFETA: Bai, nik dena dakit. Burni destinoaren bideetan galdu da, makinaren atzetik. Et cum spiritu tuo, eta rosa intemerata. Burni destinoaren bideetan galdu da. Makinaren atzetik.

POLIZIA 1.a: Zuk gehiegi dakizu. *(Haserreturik.)* Destinoa, makina eta hori dena. Bai, bai, gehiegi dakizu!! Gehiegi pentsatu duzu!! Kartzelara!!

POLIZIA 2.a: Bai, hori da, gehiegi pentsatu duzu. Bai, hori da. Espetxera!!! *(Profeta oihuka doala poliziek kartzelara eramaten dute. Lagunak bakarrik gelditzen dira, eta Burni bere zokotik irteten da.)*

BURNI: Eskerrik asko, neska-mutikoak! Nik ere lagunduko zaituztet makinak zertarako balio duen jakiten. Profetari deitu? Ja, ja! Nik esan dizuet ez zizuela ezer esanen. Horrek neskazarrei ilusioa emateko bakarrik balio du.

ARGENON: Goazen lanera. Zerbait pentsatu behar dugu.

BURNI: Profetek behin ere ez dute ezer esaten garbi. Sabioari deituko bazeniete...

ARGENON: Bai, hori da. Sabioari deitu behar zioguk.

KATU: Sabioak ere ez ziguk ezer esanen.

KULISKA: Norbaitek joan behar du haren bila.

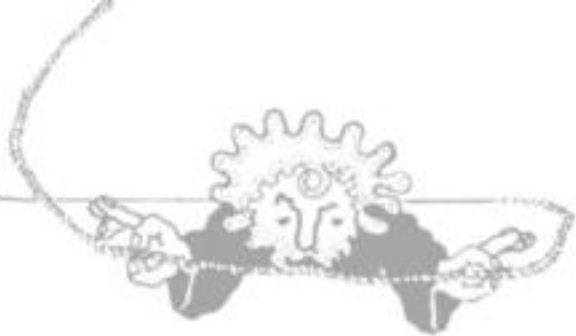
BURNI: Ni joanen naiz.

PEDRO: Eta poliziak?

BURNI: Ba, egia da.

ARGENON: Ni joanen naiz.

KATU: Ez da etxean egonen. *(Argenon ateratzen da. Isilik gelditzen dira. Katu sabioarekin etorri bitartean. Musika entzuten da eta argiak itzali. Argiak pizten dira. Katu sabioarekin sartzen da. Sabioa sartzen denean*

amerikanoen martxa militar bat entzunen da. «Dies irae, dies irae» kantatzen dute koroek.)

KATU: Hona hemen Sabioa. *(Denak zutitzen dira.)*

SABIOA: Arratsalde on. Non dago makina?

ARGENON: Zure atzean dago. Nik esan dut lehen, makina handia eta modernoa delako, gauza modernoak eta handiak beharko dituela, baina...

SABIOA: Horrek ez du garrantzirik; makina bere barnean, alegia, berez makina zer den jakitea da inportantea, ez bere kanpoko itxura. Alegia, makina nola egina dagoen jakin behar dugu. Esan nahi dut, makinaren tankera ez dela inportantea. Esan nahi dut makina analizatuko dudala.

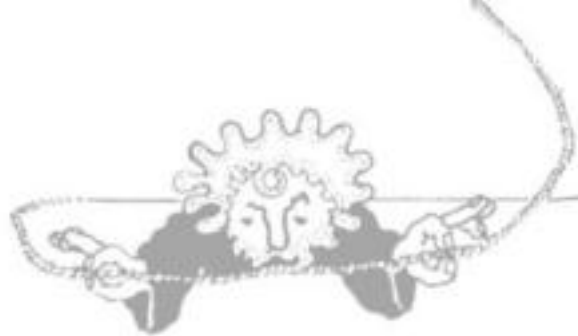
ARGENON: Nik uste dut makinak duen tankerak asko esan nahi duela.

SABIOA: Zaude isilik. Zuk zer dakizu. Ni bezala Ameriketari egon bazina, orduan bai, Ameriketako teknikak jakinen zenituzke...

BURNI: Ameriketari gizonaren ordean makinak dira...

SABIOA: Bai, bai, bai, bai... hala... Ameriketari ikasitako teknika miragarri bat erabiliko dut. Hango unibertsitate batean ikasitako teknika miragarri bat. Entzun ezazue: Plastikoz batez estali behar da makina, baina honetarako jakin behar dugu... Ikus! *(Arbelera doa eta klariona hartzen du.)* Esate baterako: X deituko diogu plastikozari eta makinari Y. Bai, bai, bai, bai. Makina Y da, baina makinak alde asko ditu, hala bada Y jakiteko... Begira: A, B, C eta D jakin behar ditugu. A izanen da makinaren alde hau, B izanen da hau *(seinalatzen)*, eta hau D. *(Orain denak isilik daude. Sabioak denbora puska handian arbelean eragiketarik idazten ditu. Denak arbelaren ondoan daude, batzuk makinari begira.)*

SABIOA: *(Besoak altxatuaz.)* Makina honi, hau eta hau eta hau falta zaizkio. Eta orain heldu da momentua. Teknikari eskerrak, makina honek zertarako balio duen jakinen dugu. Teknikari eskerrak... *(Orduan, Sabioa, makina dagoen aldera joaten da. Makina ukitzen du. Eztanda. Denak lurtean hilik. Musika entzuten da. Dena itzaltzen da. Geroago argia berriz pizten da. Pixkanaka-pixkanaka, pertsonaia hilak altxatzen doaz, eta banaka-banaka publiko aldera aurreratzen dira.)*

KULISKA: Ikus! Bizirik al zaudete oraindik, bizirik al zaudete? (*Hilei begira.*)
Ikus! Bizirik daude! (*Ateratzen da. Katu altxatzen da.*)

KATU:

(*Aurreratuaz.*)
Makinak apurtu du mundua.
(*Ateratzen da.*)
(*Pedro jaikitzen da.*)

PEDRO:

Ez, ez gaitu oraindik apurtu.
Ez da garaile atera.
Bizirik gaude oraindik.
(*Argenon jaikitzen da.*)

ARGENON:

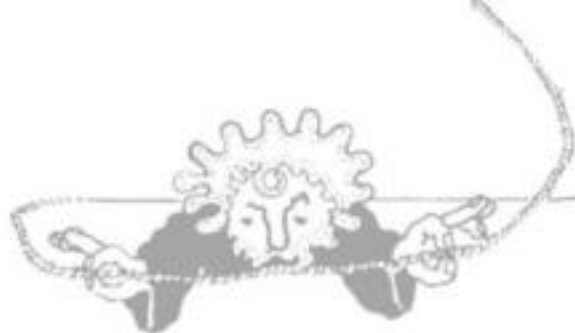
Pentsa zazue, publiko maitea, hemen gaurko honetan, zer gertatu den.
Makinaren indarrak du gizona zapaldu. Bukatu da. Hil gara.
Antzerki honek ez zuen honela bukatu behar. Bukaera tristea. Gizona
hil du makinak. Hitz tragikoak.
Baina ez dugu jarraituko. Honetan geldituko da. Gizonak behar du
azken hitza esan.
Munduari begira... Gizonari begira... Makinari begira...
Azken hitza esan.
Baina kontuan izan...
Zer da gizona makinak garaile diren mundu batean? Makinaren inda-
rraz gizona berriro ere zapaldua izaten utzi behar al dugu?
Pentsa ezazue, publiko maitea, hemen, gaurko honetan zer gertatu
den.

AMAIERA

bertsoak

mikel antza

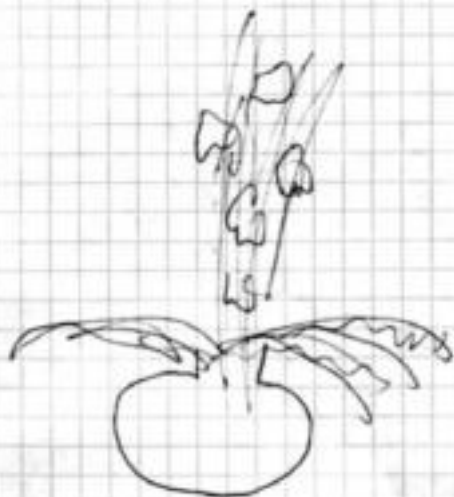

jende ptaile izan du, neurak orain bezala, jende-
ren maitasunaren adierazle hain eripenak jasotze-
ko ziterak. Oraitxe "gure eripenak eripenak"
opuntariak bi urteak dirala eta hori sorta bat
oso polita, zierak - bidali didote.

Intertekstua erakusten duen zela psikotikoa eta
neurak berean g da lehen neurak sorta
dian ora. gaurteko opuntak erakusten,
eta neurak urteak neurak.

Nive biziaren lehenak erakusten, neurak
inpurak sorta zaidan lehenak opuntak
dela neurak eta. Oraitxe neurak neurak
neurak.

Jende gutxi izan du, neuk orain bezala,
jendearen maitasunaren adierazle hain
argigarriak jasotzeko aukera. Oraintxe
"zeure egunkariko langileek" egunkariaren
bi urteak direla eta lore sorta bat -oso
polita portzierto- bidali didate.

Maitatua sentitzen naiz albo guztietatik eta
neure barnean ez da kabitzen horrek sortzen
didan poza. Gainezka egiten dit emozioak,
eta negarrez urtzen naiz.

Nire bizitzaren kapitalik handiena, nere
inguruan sortu zaidan laguntasun oparo hau
dela sentitzen dut. Oharkabea aberats
sentitzen naiz.

Joxemik idatzitako azken testua.
Duela 20 urte.

orain gurekin ez zauden arren

hitzak: koldo izagirre
musika: xalbardin

orain ez zaude gurekin baina
zurekin zenbat ibiltzen garen
argi gutxiko kale luzean
orain gurekin ez zauden arren

isilik gabe esateko da
zure emanak zenbat dakarren
indar ilunez gaituzu lazten
orain gurekin ez zauden arren

bi madalena eta
kafesne katilua
planez asmoz oharrez
gainez erretilua

lo galduetan zaitugu lagun
lagun langile buru eta barren
zuk egina da gure laurdena
orain gurekin ez zauden arren

jakin ezazu ez badakizu
orain gurekin ez zauden arren
asmo haietan bizi garela
zu beti gurekin bizitzearren

ahotsa izerditan
eskuak lurrunetan
ideiak gauzatzeko
ez zinen urrunetan

ez dugu utziko lotu zaitzaten
ez dugu utziko mindu zaitzaten
ez zaitu erreko ezein epailek
bideko eta biziko aterpe
emango dizugu hamaika emailak
orain gurekin ez zauden arren
zu beti gurekin bizitzearren

